



Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

БОГИЊА МУДРОСТИ

Нисам зато да
Српкиње,
најлепше жене на
планети,
претворимо у
борце. Паметније
су од нас. Нека
раде паметније
ствари.

У скопској касарни “Гоце Делчев”, ваљда негде почетком 1982, почело се са адаптацијом војничких спаваоница. Све је било исто, ама и нешто другачије. Читаво једно крило великог павиљона било је спремно да прими сасвим необичне војнике. Жене!

Но, зашто би, уопште, женска чељад била чудно над чудима у касарни? Зар иначе на сваком кораку није било распевање равноправности “свих наших народа и народности”. Па и жена, које су, по скромном мненију овога аутора, најлепши, најумнији, најизбуљивији и најплеменитији део овога света. За онај не знамо. Мушкарци су се ионако поред сукње провукли у еволуцији, успевши некако да преживе матријархат.

Зато је касније, а и у овом добу, остала господарска, дакле патријархална подела послова. Рутави мужјаци иду у лов, ратују против насртљивих племена, ору земљу и праве себи сличне. Жене чувају децу и чекају да се хазбенд врене из ловачке, ратне или швалерске авантуре. И такви стереотипи су остали до дана данашњег. На сваком кораку срећете по једног мушког шовинисту, који ће се бусати у прса, и о жени телалити као о потчињеном бићу. Макар у својој кући био мањи од главе шпенадле, папучић и безазлени кућни шоња, тај и такав ће међу ловцима говорити о женама оно што се од њега очекује, као што мисли да тамо приличи.

Е, сад, Балкан је и овде легендарно географско подручје. Поднебље у коме се још негују атавизми, или они извиру однекуд, сами од себе. Стално се ратовало, регрути су често одлазили да бране отаџбину. Најмање три пута у својој историји, Србија је била пуна удовица и црних мараме. Не зна се шта је било горе: бела куга или црна погибија најбољих и најјачих.

Гевало се како радо иде Србин у војнике, али се понекад заборављало на други стих исте строфе: “два га туку а тројица вуку!” Увек је боља била шала од проклињања зле судбине и самосажаљења. Ратови, победе и порази, голготе, глад и судње муке – све је то било дато војницима. Мушкарцима, јакако. Женама је сигурно било још горе: без заштите од упада туђих војски, без спаса од најцрњих абера, који су у ратовима неизбежни. Отуда се враћало само пола мушке Србије. Остало је требало родити и сачекати да се подигне од цуцле до пушке.

Зато на Балкану, а и около њега, још влада војнички мит. А у њему нема много места, можда су сва одавно већ заузета. Скоро ниједно не припада жени војнику. Зидови, постаменти, тргови, улице и друга важна места дата су углавном бркатим коњаницима. Свака им част, сигурно им је ту и место, али шта је са женама које су сачувале Србију док су они били Одисеји?

И то би, наравно, могао да буде део истог мита о српском Сизифу, који своју тешку стену гура залудном врху. А њега нигде нема у густој магли. У модерном времену жене су (оправдано) покушале да освоје тај последњи мушки забран који се зове војска. И то није био

само феминистички хир, нити опробавање са мизогеним мушким светом. Напросто, жене нису покушале да покажу како су јаче од нас клипана. Ионако су јаче. Него само једно: да бар разумемо да нису слабије.

И тако су у ону скопску касарну, осамдесетих година прошлога века, стигле две женске чете. Има бар неколико ствари које су у том подухвату важне. Прва се тиче космичког савршенства, које се зове лице жене. Колико год мислили да знамо о чему је реч, свако за себе је велика тајна, таман као и остали чиниоци грације која се оденула у једноличну СМБ одору. Не постоји начин који би даме у униформи “једначио”. Свака личи само на себе, ма шта обукла.

Али, изгледа да жене не могу дуго да опстану у једноличном колориту. Оне су бића која извиру из најразличитијих боја, и припадају њима. Војнички свет је суров управо по својој једнообразности и покушају да се ликови поравнају по праузору фаланге. Жене не воле да буду сличне једна другој. Ако се само сретну даме са истим хаљинама, то је већ скандал. Било је ситуација када су се такве мало и чупнуле за своје русе косе. Само зато што је свака од њих уникат, једна једина. Сензација која се никада више неће поновити.

Свој оглед о женама војницима, инспирисан је добрим, или можда лошим решењима. У неким арапским државама, лепе, чак заносне жене су најоданији чувари лидера. Изгледају као богиње, опасне су као тигрице. Благо њиховим насилним мужевима.

У Израелу жене су војни обвезници. Има и врхунских специјалаца, које на улици изгледају као принцезе. Само да им приђете и оборите их с ногу.

Дакле, ако мислите да је војска само за мушкараче, сасвим сте у криву. Дobar војник не мора да изгледа као морж. Жена уме и може да ради тај посао савршено, па и да после службе изгледа као вила.

А ипак су наши експерименти са женама организованим у трупу, пропадали. Осамдесетих су биле само четири смене женских регрута. Спаваонице су поново реадптиране у мушке. Закључило се да су женска рамена ипак сувише деликатна за снажне трзаје кундака.

Да ли баш?

Аутор овога текста добро се сећа алпинистичке обуке на Покљуки ког Згорњег Горја, петнаестак километара од Бледа. Било је то у марту 1971. године. Таман смо ми војници завршили тежобно и опасно верање на “нашој” стени, кад су стигли неки викенд рекреативци из Крања. Они су почели успон на нешто питомијој каменчини. Две девојке су се као дивокозе попеле, а њихови партнери Словенци, ваљда под цвичеком, поцрквали су надамак врха.

“Ајде, нисте жене!” – повикала је једна девојка, и помогла обојици да стигну до њих.

И коначно, нисам зато да Српкиње, најлепше жене на планети, претворимо у борце. Паметније су од нас. Нека раде паметније ствари.

Аутор је коментатор листа “Политика”